

Cirill betűk Magyarországon 2008-ban Avagy a szó elszáll, az írás megmarad?

Békési László¹

Tanulmányomban azt vizsgáltam meg, milyen módon vannak jelen napjainkban cirill feliratok, illetve bővebben a keleti szláv nyelvek, írott, illetve beszélt formában hazánk valós, szimbolikus és mentális tereiben. A kutatás főleg a dinamikára összpontosult.

1991-ben a tököli szovjet repülőtéren láttam egy szemetes konténert. A konténert csak egy valami volt: ázott, penészes, foszló orosz-magyar és magyar-orosz akadémiai nagyszótárak.

Néhány évvel ezelőtt egy televíziós műsorban egy Oroszországból érkezett levelet olvastak fel, ahol egy hazánkba látogató orosz néni azt tudatta a nézőkkel, hogy a háborúban Magyarországon elesett édesapja (és minden más szovjet katona) neve egyszerűen eltűnt a gellérthegyi emlékműről.

Mindkét esemény a hazai cirill betűk helyzetének mélypontját jelölte.

Talán a tököli látvány és ez a levél indított egy körkép felvázolására, ahol a cirill feliratok „mozgásait” próbáltam megörökíteni.

1. A tér uralásának, birtoklásának módjai

A térben megtalálható és politikai, vagy egyéb tartalommal bíró jelek szerepe az egység, a közös értékek, normák bemutatása mind a belső csoport, mind a külvilág felé.

Egy tér politikai, civilizációs, vallási, nyelvi, nemzeti és egyéb dimenziójú identitását kétféle jelhalmazból állíthatjuk össze.

Az identitásra utaló jelek legnagyobb része folyamatosan van jelen a térben. Politika által meghatározott elnevezések, utca- és közterület nevek, szobrok, emlékművek, domborművek, emléktáblák, síremlékek, temetők, intézménynevek (pl. oktatási intézmények, munkahelyek, repülőterek, laktanyák, színházak és filmszínházak, sportklubok), települések, vagy azok részeinek, kerületeinek nevei, vallási funkciójú épületek, állami szimbólumok, címerek, zászlók, falakra írt jelmondatok viszonylagos stabilitással vannak jelen a földrajzi térben és a képletes politikai erőterben.

Egyes államokban évszázados változatlanyságot, vagy egy kijelölt (politikai, vallási, vagy civilizációs) irány követését és folyamatosságot szűrhetünk le az állandóan jelenlévő szimbólumokból. Ezek a „stabil” téruraló módok viszont főleg Közép- és Kelet Európában néha igencsak dinamikus jelleget öltenek. A szobordöntögetésnek és utcaátkereszteléseknek, a címerleveréseknek, új zászlók kitűzésének és kollektív sapkarózsa leszaggatásoknak komoly hagyományai vannak (itt-ott egy kis könyv- vagy pártkönyv-égetéssel kísérve).

Ugyanakkor fura történelmi firtor, hogyha ma köztéri emlékműveken Sztálin idézeteket akarunk olvasgatni, akkor Bécsbe, ha a spanyol polgárháború Nemzetközi Brigádjaira utaló szobrot szeretnénk látni, akkor Koppenhágába kell utaznunk. Európa valószínűleg legnagyobb, „zsákmányolt” Lenin szobra egy holland farmer tanyája előtt áll (és kétméteres öklét Brüsszel felé rázza). A berlini fal egy tekintélyes darabja a londoni Imperial War Museum kertjét osztja ketté. A Kurszk matrózainak pedig Velencében állított valaki emléket azzal, hogy mindegyikük képét és nevét felfestette a falakra a város különböző pontjain.

¹Egyetemi adjunktus, BCE Nemzetközi Tanulmányok Intézete és IBS Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék

Nálunk még a „végső nyughely” sem állandó. Hősökről „derül ki”, hogy áruló gonosztevők voltak és fordítva. Külön politikai földrajzi vizsgálódási terep lehet régióinkban a száműzetések térbeli története vagy az ún. „politikai hullaszállítás”. Sajátos, valószínűleg Közép- és Kelet-Európában legintenzívebben gyakorolt szokás, hogy elföldelt elődeinket tetszési indexükben bekövetkezett változások nyomán ide-oda szállítgatjuk lelkiismeretünk vélt megnyugtatója céljából. (Rákóczi, Kossuth, Sztálin, Nagy Imre, Kádár, Mindszenty, Horthy, Dimitrov, Thököly, ismert és ismeretlen katonák, illetve egyes esetekben ismert, majd ismeretlenné tett katonák, stb.) E sorok írásakor még keresik Szálasi sírját, hogy azonnal máshová szállíthassák a rákoskeresztúri 301-es parcellából, ahová feltételezhetően több háborús bűnös társával együtt temették.

A stabilitás és mozgás közti sajátos átmenet az egyszeri dinamikával bíró Budapesti Szobor Koncentrációs Tábor. Budapesten az (egyik) átkos rendszer politikai üzenetét közvetítő szobrokat jövedelemtermelés céljából egy távoli szögcsúccsal kerített, őrzött helyre szállították ahonnan soha nem fognak „hazajutni” (BÉKÉSI, 2005a).

A tér szimbolikus jellege érzékeltetésének vannak azonban világszerte dinamikusnak tekinthető alkalmi esetei is. Ezek a teret ideiglenesen, hol ciklikusan, hol egyedi alkalmakkor népesítik be tömegekkel, vagy identitásra utaló jelképekkel.

Viszonylag rendszeresek az évfordulókon megrendezésre kerülő (vagy megrendelt) ünnepek, parádék, felvonulások, nagygyűlések, megemlékezések, színi előadások, tűzijátékok, körmenetek, koszorúzások, újabban hagyományőrző hadijátékok.

A hatalom diktatúrákban nem bíz semmit a véletlenre és szigorú koreográfiákkal tervezik meg a spontaneitás-mentes politikai ünnepeket: tömeges sportbemutatók, díszszemlék, koszorúzások, beszédek menetét. Külön ortodox rituálék alakultak ki pl. a Vörös téren arra vonatkozóan, hogy hány személy állhat a dísztribünön, milyen sorrendben vonulnak fel a katonai egységek, hogyan adnak át a jövő letéteményeinek számító úttörők virágokat a szeretett vezéreknek (generációs megerősítés) és ki az az egy személy, aki a világ másik (harmadik) végéből, vagy a világűrűből jött és részt vehet a parádé megtekintésén a vezetők közt (geopolitikai megerősítés). Hazánkban külön kiadvány szabályozta az ötvenes években, hogy szovjet esztéták gondos, ízléses útmutatásai alapján a dekorációs felelős hogyan díszítse fel az óvodát, tornatermet, művelődési házat, színpadot, udvart, szónoklat, nagygyűlés, felvonulás helyszínét vagy a faliújságot ünnepnapokon (JAKUBA, 1951).

Egyedi alkalmak lehetnek a stabil szimbólumok eltávolításával is elegyített megmozdulások, forradalmak, felkelések, lázadások is.

Mind a rendszeres, mind az egyszeri megmozdulások lehetnek integrálóak, vagy a valami elleni megnyilvánulás szócsövei (képcsövei).

A huntingtoni civilizációs összecsapás (HUNTINGTON, 1996) sajátosan keveredik a korábbi ideológiai harc nyomaival a mai Magyarországon. A cirill betű ugyanis egyszerre szimbolizál ideológiai és civilizációs dimenziót és mivel hazánk a demokráciát és a nyugtai civilizációs értékeket választotta, így mindkét értelemben divatjamúlttá vált 1989 után.

2. Hazai cirill dinamika

Hazánkban a teret uraló politikai jelek dinamikájában egy ciklikus A-B-Á mozgás mutatható ki, ahol a nyugathoz tartozást egy „négy évtizedes” keleti orientáció váltotta fel, majd egy újabb fajta nyugatra mozdulás követte (BÉKÉSI, 2005a). De mi történt a keletről itt maradt korábban egyeduralgoló jelekkel?

Ma is sok, de gyatkozó cirill betűt tartalmazó jel található a térben.

Az „ideológiai üzenetet hordozó” cirill betűk 1944 táján jelentek meg a magyar politikai és valós térben, ha a Kassa bombázása után bemutatott cirill betűs repeszeket nem számítjuk.

A vörös hadsereg (1946-tól hivatalos nevén a szovjet hadsereg) nyomában számos cirill felirat jelent meg: közlekedési és útbaigazító táblák, katonai egységek, városparancsnokságok nevei, jelmondatok. Ezekből mára szinte semmi nem maradt meg. Először csak városi legendának tartottam, hogy pesti bérházak kapualjaiban, udvarán szovjet krétajelek vannak. Néhány üzenet azonban tényleg máig megmaradt. 1944-45-ben, közvetlenül a harci cselekmények megszűnése után szovjet műszaki katonák (tűzszerészek) járták be az épített környezetet. Egy-egy jól látható központi helyen általában krétával, vagy szurokkal feliratot készítettek, ahol jelezték, hogy a házat, gyárat, utcát, stb. átvizsgálták és a környék biztonságos. Nagykőrös központjában egy máig teljesen épen megmaradt több négyzetméteres felirat számol be az aknamentesítésről, az azt irányító hadnagy nevével, a műszaki alakulatok fegyvernemi jelzésével (keresztbetett fejszék) és az ünnepélyes napról: 1944. November 7 (BÉKÉSI, 2007). Budapesten egy sokkal egyszerűbb felirat látható igen kopott állapotban a Lovag utca egyik bérházán: a szintén szurokkal festett felirattól már csak a nincsenek aknák rész olvasható oroszul.

1945 után a gödöllői Grassalkovich kastély egyik fele szovjet löszerraktárként működött 1990-ig (a másik fele nyugdíjas-otthon volt). A kastélykert oldalsó falán egy elbontott őrtorony mellett szintén máig látható egy óriási orosz tilos dohányozni jelentésű felirat. A szovjet érdekszféra kibővítésének leghíresebb falfirkái azonban hazánknál sokkal nyugatabbra találhatók:

Berlin a falfirkák történetébe nemcsak a berlini fal graffiti művészetével „ítra be a nevét”. Egy másik, tömeges névfelírással szintén híressé vált. A Reichstag híres elfoglalása után a szovjet katonák spontán és szervezett látogatásokon tömegesen keresték fel az épületet, a falakra feljegyezzék az egyes alakulatok által Berlinig megtett utat (BÉKÉSI, 2006). Mindez és az eseményeket feldolgozó „Berlin eleste” c. film a fasiszta „Akarat diadala” c. filmre adott válasz volt, ahol németek sorolják, hogy honnan jöttek a náci párt zászlai alá. A Reichstag újjáépítésekor megőriztek néhány ilyen szovjet graffitit.

Sajátos cirill nyomoknak tekinthetjük a világháborús és 1956-os Szovjet lövészárók maradványokat is. Ezekben is találhatunk „mikro-cirill” betűket pl. gombokon, töltényhüvelyeken. Hasonló másodlagos orosz és elsődleges harci nyomok az országszerte épületeken megfigyelhető belövések.

A következő hullám a szovjet rendszer stabilizálódása. Ezekből a nyomokból már semmi nem maradt (a helyén). eltűnt a sok ezer tábla, pl. a minden szovjet laktanyát övező táblahalmaz a „sztoj...” állj, életveszély felirat. eltűntek a kétnyelvű üzenetek és számtalan emlékmű, köztük sok síremlék is és az „Örökké éljen a megbonthatatlan szovjet-magyar barátság!” táblák is. Másodlagos, felirattal már nem azonosítható szovjet nyomokkal azonban még találkozhatunk Magyarországon. Ahol egyszerre vannak jelen mustársárgára festett falak, szürke vasajtók, fehér, sehol másutt nem használt téglák, azaz GOSzT jelek, ott korábban egyértelműen szovjet intézmény (pl. laktanya, reptér, kórház, iskola) működött. A GOSzT a szovjet állami szabvány rövidítése. Ma a cirill betűk csekély számú rajongótáborának szlengjében (pl. szovjet veterán autók, órák gyűjtői) a GOSzT a kiválóság, megbízhatóság szinonímája, akárcsak 100 éve az O.K. az USA-ban.

A nem szocializmushoz kötődő, vagy nem orosz cirill feliratok nemcsak megmaradtak, hanem folyamatosan bővülnek és a lakosság is sokkal toleránsabb irányukba. Szerb emléktáblák (pl. kétnyelvű Vujicsics Tihamér emléktáblák az ország több pontján), ortodox templomok feliratai, szerb és bolgár kisebbségi önkormányzatok intézményei, a déli határmentén bolgár második világháborús katonatemetők mindenütt

háborítatlanok. Meglepő módon még a baranyai bolgár katonai temetők is bővülnek, azaz ma élő idelátogató rokonok újabb táblákat, fotókat helyeznek el.

3. Még egy szó a temetőkről, halottakról

A szovjet katonai temetők, sírok viszont sokkal drámaibb látványt nyújtanak, már ahol még láthatók.

Számos elegáns és kevésbé elegáns „végső” megoldással találkozhatunk országszerte.

Van ahol teljesen elbontottak minden jelet, nyomot. Olyan esettel is találkozhatunk ahol tulbuzgón a magyar katonasírokkal együtt tüntették el a nyomokat a rendszerváltás után.

Van, ahol a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő gyümölcsösként szabadult meg jutányos áron a szovjet temetőtől (Kiskorpád).

Van, ahol még 2008-ban is kiássák a „központi helyen fekvő” szovjet halottakat és a temető legtávolabbi sáros részébe „zsákolják” a csontokat (Várpalota).

Van, ahol rendezett örökzöld sövényvel álcázzák gondosan a sírokat úgy, hogy egyetlen cirill felirat se látszódjék ki (Békéscsaba).

Van, ahol az egész szovjet temetőt körbenövesztették tujákkal, hogy ne zavarja a mellé települt élelmiszerdiszkont látogatóit, illetve nehogy elvonja a figyelmet a szomszédos 1848-as emlékműről (Vác).

Van, ahol az ókor óta jól bevált módon a spirituális, központi helyet más emlékművé alakították és a kompozíció sarkában megmaradt vörös és nemzeti színű lobogó felhúzására szolgáló zászlórúd kivételével minden más eltűnt és honfoglalási emlékmű született a temető ezen sarkában (bár a hét törzset szimbolizáló tujákat már régen elhordta az élelmes lakosság). A hajdan kőbe vésett elesettek nevei nem maradtak fent (Dunakeszi).

Van, ahol egyszerűen leszedtek mindet a sírról, így az ismert katona sírjából ismeretlen katona sírját csináltak (gyakorlatilag egy üres betonömböt).

A vak pusztítás sem mindig ideológia-függő. Már olyan szokatlan jelenséggel is találkozhatunk, amikor egy eladott hajdani laktanya új tulajdonosának első dolga volt, hogy leszedte a falról egy 1956-os magyar forradalmár márványtábláját és a koszorúk a mai napig ott árválkodnak alatta (Hűvösvölgy).

4. A cirill betű, mint információ és marketing eszköz

Ameddig „oroszájarta” helyeken számos marketing és információs üzenet született a rendszerváltás óta, addig hazánkban a cirill betűs információközlés visszaszorult, vagy marginalizálódott.

Izraelben már a reptéren hatalmas orosz feliratok üdvözlik az érkezőt és az üzletek kirakataitól a sajtón át mindenhol bevett dolog az orosz nyelvű kommunikáció. Prágában, ahol Európa egyik utolsó szovjet tank emlékművét először rózsasínnel „hatástalanították” majd eltávolítása után képletesen lövegtornyostul 80%-ban földbe temetve (és még mindig rózsaszínűen) egy peremkerületben állították ki (fel, illetve le)- is megtörtént a rendszerváltás, mégis több az új orosz felirat, mint nálunk. Prága egyrészt orosz idegenforgalmi célpont, másrészt befektetési és ingatlanvásárlási célterület, szinte mindenhol találunk orosz nyelvű reklámokat (pl. gyors cégalapítás). Nálunk nagyon kevés az orosz nyelvű reklám, köztéren szinte semmi, csupán sematikus, ötletlen bróssúrákat találhatunk idegenforgalmi irodákban, szállodákban.

Az információ átadásnak csak a legkellemetlenebb területein találunk köztéri orosz feliratokat. Olyan lepusztult helyek ezek, ahol tiltanak és kellemetlen érzést váltanak ki:

vészfék, meghúzni tilos, kihajolni tilos, az állomáson tartózkodó szerelvényben ...-ni tilos, az érvényes jegy nélkül utazók pótdíja stb.

Az oroszul élőszóban érdeklődő turisták pedig utcán, pénztárakban, információs pultoknál, üzletekben, közlekedési eszközön gyakran csak egy furcsa, sok mindent magába sűrítő grimaszt kapnak válaszul. Egyiptomban viszont már nincs olyan szálloda, ahol ne lenne orosz recepciós és pincér, aki anyanyelvén fogadja az orosz újjgazdagokat, vagy átlagos oroszok csoportjait.

Az elmúlt húsz évben a művészetekben és a történetírásban is igen sematikus képet kapunk itthon a „cirill betűk nagy hazájáról”. A Szovjetuniót is érintő (pl. világháborús) hadtörténeti munkák pl. kínos részletességgel írnak a magyar és német oldal eseményeiről, de alig találunk bármilyen információt (neveket, egységeket, létszámokat, veszteségeket) a szovjet oldalról. Ezalatt „nyugaton” az információkhoz való hozzáférés korlátainak leomlása után folyamatosan jelennek meg kimondottan szovjet hadtörténeti könyvek pl. Londonban, vagy Prágában. A mai orosz, vagy a korábbi szocreál művészet átfogó bemutatására is csak két évtizedes szünet után vállakozott egy még véletlenül sem fővárosi galéria. Azt értem, hogy Pravdát már nem tartanak az újságosok, de orosz filmet, zenei CD lemezt, mai regényt is képtelenség itthon fellelni, a szerb kultúra pedig le van tudva Boban Markovics rezesbandájával és Emir Kusturica filmjeivel (aki bosnyák) és Bulgária sem tart ma messzebb a hazai mentális térben, mint anno a várnai matrózpólós nyaralások idején a nyolcvanas években.

A belváros legstabilabb marketing vonatkozású cirill felirata 2008-ig tartotta pozícióit: a váci utca Aeroflot irodája ekkor alakult át immár cirill betű-mentes AERO (SOUVENIR) SHOP-pá.

A cirill betű előretörésére, pozíciói megmaradására is találhatunk jeleket. Szerb lakosságú, vagy szerb turisták által látogatott helyeken virágozik a cirill betűs írott kommunikáció, vagy szerb nyelvhasználat. A legjellegzőbb példa Szentendre, ahová a helyi szerb látványosságok, egyházi emlékek és újabban a koszovói szerb identitást jelképező, koszovopoljei ütközetben meghalt szerb Lázár cár földi maradványainak felkeresésére érkeznek szerb turisták tömegesen.

A boszniai háború idején Szentendrén egy képeslapokat árusító horvát nemzetiségű helybeli diák megérezte, hogy horvátként nem fog a szerb látogatóknak nagyon sok képeslapot eladni. Ezért nyáriszüneteiben új identitást és kitalált szerb nevet vett fel (Szlavisa Margaritovics) és minden szerb csoportnak elmesélte „szerb-horvátul”, hogy ő egy Horvátországból elüldözött szerb, aki Magyarországra menekült a gonosz horvátok elől. Jelenleg több boltot és képeslapos standot üzemeltet.

5. A cirill betű graffitiken

A második világháborús szovjet falfeliratok is tekinthetők graffitinek. A szovjet katonai erők magyarországi állomásoztatásának helyszínein számos személyes orosz nyelvű felirat maradt hátra napjainkig. A legjellegzőbb a DMB + évszám, vagy dátum formátumú üzenet. Ez a demobilizáció, azaz azt örökíti meg, hogy a két éves szolgálatát töltő szovjet kiskatona mikor fog leszerelni.

Azonban a rendszerváltás óta az ideológia töltet nélküli spontán, vagy nacionalista feliratokkal is találkozhatunk. Egy részüket biztos szláv anyanyelvűek festették fel. Ilyenek az orosz, ukrán, vagy szerb sportegyesületekkel kapcsolatos üzenetek (pl. „Senki sem jobb a Belgrádnál” –szerbül).

A cirill betűk, vagy oroszból ismert nevek, kifejezések falfirkához, vagy bővebben fiatalok körében használatához egy romantikus, lázadó, vagy humoros konnotáció, azaz másodjelentés társul (pl. Tereszkova együttes). Így joggal feltételezhető, hogy pl. a

Lánchíd pesti oldalát fél évtizede díszítő, hatalmas orosz nyelvű graffiti (magyarul Petya szereti Kátyát) magyar szerelmes üzenete.

6. A nyugalom megzavarására alkalmas cirill betű

Találunk cirill betűket más kellemetlen (szöveg)környezetben is. Tipikus cirill betű említési terület a bűnözés.

A konferencia alatt egy újsághír a Népszabadságban pl. azt adta az olvasók tudtára, hogy illegális tejfeldolgozó üzemet lepleztek le (CZAUNER, 2008). A hír a drámai hatást azzal fokozza, hogy még olyan sajtót is találtak, amelynek borításán szerb nyelvű felirat volt. Tehát nincs veszélyesebb hamisított sajtó, mint a szerb feliratú hamis sajtó. A hírekben a cirill szövegek szinte mindig negatív, vagy bűnelkövető magatartással kapcsolatban jelennek meg: tömegsír, kivégzés, benzincsempészet, stb. Sajátos jelenség a robbanóanyagok tálalása a sajtóban és a térben. Cirill betűket tartalmazó repeszek politikai földrajzi hangulatkeltő-döntésigazoló szerepe hazánkban talán a Kassa bombázása után bemutatott bombamaradványokkal kezdődött (a bemutatott darabok az 1917-es forradalmat követően egyszerűsített-eltörölt cirill betűk is láthatóak voltak).

A „jugoszláv típusú kézigránátot dobtak” tartalmú hírek sora az elektronikus sajtóban félelemnél is hosszabb, ha egy keresőprogramban ilyen cikket keresünk. A néhány kilós kézigránátoknál minden egyes alkalomkor feltűntetik a sokkolónak szánt jugoszláv származást. Napjainkban azonban másfajta robbanóanyagok előkerülése is mindennapos. A több tonnás világháborús bombák leginkább építkezések földmunkái során kerülnek elő. Ezen egész háztömbök lerombolására képes eszközök esetében azonban a sajtó nagyon ritkán közli, hogy tulajdonképpen amerikai gyártmányú bombákról van szó, holott a Magyarországra ledobott bombák és így a ma fellelt robbanószerkezetek túlnyomó része is amerikai „termék”.

Ugyanígy találkozhatunk radioaktív, cirill feliratú csempésztett cigarettával, az ukrán rendszámú terepjáróról keringő legendáival. A cirill betűk inkriminálása a médiában szándékosnak tekinthető.

7. A nyugalomban megzavart cirill betű

A cirill betűk, főleg az orosz cirill betűk szimbólummá váltak. Megjelenésük, gyakoriságuk, dinamikájuk nem elsősorban az orosz kultúrához való viszonyunk, hanem az ideológiai csatározások és politikai erőviszonyok függvénye. Azok a személyek, akik az elmúlt 20 esztendőben tudatosan mozdítottak el, romboltak le, helyeztek át, semmisítették meg cirill betűket tartalmazó szobrokat, domborműveket, emléktáblákat, síremlékeket – köztük azokat is, melyek a fasizmus felett aratott győzelemre emlékeztek és emlékeztettek- valószínűleg sosem olvastak semmit Mackindertől. Cselekedetük mégis Mackinder gondolatát tükrözi: aki uralja Közép-Európát, az gyakorlatilag a világ urának tekinthető (MACKINDER, 1904). Mégis ugyanezt a logikát követve mozdítottak el szinte minden jelet, ami arra utalt, hogy ez a régió valaha a szovjet politikai-katonai-ideológiai tér része volt.

8. Akkor hol a határ? És tovarisi konyec?

Huntington hosszasan fejtegeti, hogy hol húzódott, hol húzódik a nyugati civilizáció és az ortodox világ határa (HUNTINGTON, 1996). Közép-Kelet Európa ennek a határnak a meghúzásánál is teljesen elmozdult bizonytalan irányokba. A Baltikumban mindig egy keleti orosz befolyással viaskodtak. Ma a Kalinyingrádi körzet miatt Litvánia nyugatról várja az orosz impulzusokat.

Mára hazánk már egyértelműen a nyugati civilizáció részévé vált fogyatkozó cirill nyomokkal. Számos új ortodox határvonalat húzhatunk ma is és ez a határ mind keletebbre szorul. Megjegyzendő, hogy az előretörő Európai Unió ma éppúgy egy rövidítésekre épülő modernizáló „újbeszél” meghonosításán dolgozik és pont a regionalizmus és területellenőrzés területén (pl. NUTS, PHARE, INTERREG, SFOR, KFOR, EU), mint az a harmincas évektől folyamatosan terjeszkedő Szovjetunióban történt. Akkor is főleg a területellenőrző szervezetek nevei esetében kezdtek modernitást és erőt sugalló rövidítéseket használni: NKVD, GPU, Cseka, Kolhoz, SzSzsR, KomBrig, azaz (katonai) brigádpárancsnok stb. (BÉKÉSI, 2005b). A cirill betűk tehát folyamatosan vonulnak vissza. Egy ilyen civilizációs-cirillizációs határ azonban még mindenképpen tartja magát a komáromi hídnál: magyar oldalán az Unió felújítási támogatás emléktáblája áll, a szlovák hídfőt viszont a szovjet újjáépítőkre emlékező cirill betűs tábla védi és a hidat Komárno főteréről egy hetyke szovjet matróz szobra fedezi PPS géppisztolyával.

Irodalom

1. BÉKÉSI, L. (2005a) Back to the Future. A Cycle of Symbolic Places in Budapest as a Part of the K.u.K., Soviet and Western Era. In: Anton Gosar (ed.) Globalized Europe. Kopper. Pp. 295-305.
2. BÉKÉSI, L. (2005b) Russian National Identity Affected by Soviet-Russian Geopolitical Cycles. In Region and Regionalism No. 7 vol. 2. University of Lodz. pp 91-100.
3. BÉKÉSI, L. (2006). Stalin's War. Crowood Press, Ramsbury.
4. BÉKÉSI, L. (2007) Stalinová válka. Area, Praha.
5. CZAUNER P. (2008) Titkos tejuzem. Népszabadság, október 17.
6. HUNTINGTON, S. (1996) The Clash of Civilisations. Simon and Schuster, New York.
7. JAKUBA J. (1951) Dekoráció. Tankönyvkiadó, Budapest.
8. MACKINDER, H. (1904) The Geography of the Pivot in History. In: Geographic Journal. Vol. 23. 1904 London, Royal Geographic Society, pp 421-444.